

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

885

Ustavni sud Republike Hrvatske, u sastavu Jasna Omejec, predsjednica, te suci Mato Arlović, Marko Babić, Snježana Bagić, Slavica Banić, Mario Jelušić, Antun Palarić, Aldo Radolović, Duška Šarin i Miroslav Šeparović, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenuo Đorđe Korkut iz Gvozda, kojeg zastupa Slađana Čanković, odvjetnica u Zagrebu, na sjednici održanoj 15. ožujka 2016. donio je

ODLUKU

I. Ustavna tužba se usvaja.

II. Ukida se rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: Rev-x 1161/14-3 od 19. svibnja 2015.

III. Predmet se vraća Vrhovnom sudu Republike Hrvatske na ponovni postupak.

IV. Ova odluka objavit će se u »Narodnim novinama.«

O b r a z l o ž e n j e

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Pravodobnu i dopuštenu ustavnu tužbu podnio je Đorđe Korkut iz Gvozda (u daljnjem tekstu: podnositelj) kao pravni sljednik svoje majke pok. Marije Korkut (u daljnjem tekstu: prednica podnositelja).

2. Ustavna tužba podnesena je protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: Rev-x 1161/14-3 od 19. svibnja 2015. (u daljnjem tekstu: osporeno rješenje).

Vrhovni sud Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) odbacio je osporenim rješenjem reviziju prednice podnositelja kao nedopuštenu jer »tužiteljica u reviziji nije određeno naznačila pravno pitanje zbog kojeg je podnijela reviziju«.

Ta je revizija bila izjavljena na temelju članka 382. stavka 2. Zakona o parničnom postupku (»Narodne novine« broj 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 96/08., 123/08., 57/11.; u daljnjem tekstu: ZPP). U ovoj se odluci revizija iz članka 382. stavka 2. ZPP-a označava kolokvijalnim pravnim izrazom: izvanredna revizija.

3. Osporeno rješenje doneseno je u ponovljenom revizijskom postupku koji je Vrhovni sud proveo nakon odluke Ustavnog suda broj: U-III-1122/2013 od 4. studenoga 2014. (»Narodne novine« broj 149 od 16. prosinca 2014.).

Ustavni sud tom je odlukom ukinuo rješenje broj: Rev-1393/12-2 od 20. studenoga 2012. kojim je Vrhovni sud prvi put odbacio tu istu izvanrednu reviziju prednice podnositelja. Međutim, za razliku od razloga koji su navedeni u osporenom rješenju, odbacivanje izvanredne revizije u tom je prvotnom rješenju bilo obrazloženo s time da »pravno pitanje zbog kojeg je revizija izjavljena nije važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njenoj primjeni«.

4. Podnositelj smatra da su mu osporenim rješenjem Vrhovnog suda povrijeđena prava zajamčena člankom 29. stavkom 1. i člankom 48. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.), te člankom 6. stavkom 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

(»Narodne novine – Međunarodni ugovori« broj 18/97., 6/99. – pročišćeni tekst, 8/99. – ispravak, 14/02. i 1/06., u daljnjem tekstu; Konvencija) i člankom 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI SLUČAJA TE PROVEDENI SUDSKI POSTUPCI

5. Činjenice i okolnosti konkretnog slučaja detaljno su obrazložene u odluci Ustavnog suda broj: U-III-1122/2013 od 4. studenoga 2014., pa se u ovoj odluci samo okvirno naznačuju.

U ovom je slučaju bila riječ o pravnoj stvari u kojoj se odlučivalo o isplati naknade zbog nemogućnosti prednice podnositelja da se koristi svojom kućom jer je nadležno državno tijelo predalo kuću na privremeno korištenje trećim osobama na temelju Zakona o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom (»Narodne novine« broj 73/95., 7/96. i 100/97.).

Taj je parnični postupak bio dva puta ponavljan, prvi put na temelju rješenja Vrhovnog suda broj: Rev 1038/08-2 od 21. siječnja 2010., a drugi put na temelju odluke Ustavnog suda broj: U-III-2011/2011 od 12. srpnja 2011.

1) Rješenje Vrhovnog suda broj: Rev 1038/08-2 od 21. siječnja 2010. i sudski postupci koji su uslijedili nakon njegova donošenja

6. Rješenjem broj: Rev 1038/08-2 od 21. siječnja 2010. Vrhovni sud prihvatio je (redovnu) reviziju prednice podnositelja te je ukinuo presudu Županijskog suda u Sisku broj: GŽ-1833/07 od 30. svibnja 2008. i presudu Općinskog suda u Gvozdu broj: P-5/07-56 od 18. lipnja 2007. te je predmet vratio na ponovni postupak sudu prvog stupnja.

U tom je rješenju iznio načelno pravno shvaćanje prema kojem bi vlasnici imali pravo na naknadu zbog nemogućnosti korištenja svojih nekretnina u smislu Zakona o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom od dana podnošenja zahtjeva za njihovo vraćanje do trenutka stupanja u posjed ako bi bila riječ o odgovornosti za prekomjerno ograničenje prava vlasništva. Mjerodavni dio obrazloženja rješenja broj: Rev 1038/08-2 od 21. siječnja 2010. glasi:

»Tužiteljica u osnovi ima pravo na naknadu zbog nekorištenja kuće od dana podnošenja zahtjeva za njezino vraćanje, dakle i za razdoblje prije stupanja na snagu ZID ZPPDS, a to njezino pravo ovisi o tome je li joj zbog duljine razdoblja u kome je bila onemogućena u posjedu nametnut prekomjerni teret u odnosu na legitiman cilj zbog kojeg je kuća bila oduzeta iz posjeda.

... U trenutku kada je tužiteljica podnijela zahtjev da joj se kuća vrati u posjed otpala je potreba da je država štiti od propadanja i devastacije (jer podnošenje zahtjeva podrazumijeva volju vlasnika da se sam brine o svojoj imovini). Od tog trenutka ostao je samo interes tuženice da stambeno zbrine Josipa Matića kome je ta kuća dana na privremeno korištenje. Prema pravnom shvaćanju ovog suda narušena je ravnoteža između općeg interesa i zaštite prava pojedinca, jer potreba privremenog zbrinjavanja Josipa Matića nije razlog za ograničavanja prava vlasništva kuće u toj mjeri da se njezinom vlasniku onemogući posjed. Obveza tuženice da privremeno ili trajno riješi stambeno pitanje Josipa Matića ne može ići na štetu tužiteljice kao vlasnice kuće. ...

Valjalo je zbog tih razloga temeljem čl. 395. st. 2. ZPP prihvatiti reviziju i presude sudova nižeg stupnja ukinuti te predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje. ... Zato bi tužiteljica imala pravo na naknadu zbog nekorištenja kuće od dana podnošenja zahtjeva za njezino vraćanje pa do trenutka stupanja u posjed, a isti stav je zauzeo i Ustavni sud Republike Hrvatske u svojoj odluci poslovni broj U-III-195/2006 od 18. lipnja 2008. ('Narodne novine', broj 78/08)«.

7. Međutim, u postupku vođenom u prvom i drugom stupnju nakon rješenja Vrhovnog suda broj: Rev 1038/08-2 od 21. siječnja 2010. ponovo je odbijen tužbeni zahtjev prednice podnositelja.

Budući da visina tražene naknade više nije bila dostatna za podnošenje nove (redovne) revizije Vrhovnom sudu na temelju članka 382. stavka 1. točke 3. ZPP-a, protiv drugostupanjske presude prednica podnositelja podnijela je ustavnu tužbu Ustavnom sudu (v. detaljnije u točkama 10. i 11. obrazloženja odluke broj: U-III-1122/2013. od 4. studenoga 2014.).

2) Odluka Ustavnog suda broj: U-III-2011/2011 od 12. srpnja 2011. i sudski postupci koji su uslijedili nakon njezina donošenja

8. Odlukom broj: U-III-2011/2011 od 12. srpnja 2011. Ustavni sud usvojio je ustavnu tužbu prednice podnositelja, ukinuo presude nižestupanijskih sudova i predmet vratio na ponovni postupak sudu prvog stupnja.

Kad je riječ o primjeni materijalnog prava u vezi s naknadom koja pripada vlasnicima zbog nemogućnosti korištenja njihove imovine u smislu Zakona o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom, Ustavni sud je u toj odluci potvrdio stajališta koja je Vrhovni sud iznio u svom rješenju broj: Rev 1038/08-2 od 21. siječnja 2010. Utvrdio je da u postupku koji je vođen nakon tog rješenja Vrhovnog suda nadležni sudovi nisu dostatno razmotrili činjenicu je li prednici podnositelja – zbog duljine razdoblja u kojem je bila onemogućena u posjedu svoje nekretnine – nametnut prekomjerni teret u odnosu na legitimni cilj zbog kojeg joj je kuća bila oduzeta iz posjeda.

9. U postupku koji je ponovljen nakon odluke Ustavnog suda broj: U-III-2011/2011 od 12. srpnja 2011., presudom Općinskog suda u Glini broj: P-176/11-88 od 26. listopada 2011. ponovo je odbijen tužbeni zahtjev prednice podnositelja za isplatu naknade. Ta je presuda potvrđena presudom Županijskog suda u Sisku broj: GŽ-184/12 od 19. travnja 2012.

U tim su presudama nadležni prvostupanijski i drugostupanijski sud nastavili tumačiti i primjenjivati Zakon o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom na način koji nije bio usklađen s prethodno navedenim stajalištima Vrhovnog suda (rješenje broj: Rev 1038/08-2 od 21. siječnja 2010.) i Ustavnog suda (odluka broj: U-III-2011/2011 od 12. srpnja 2011.) (v. detaljnije u točkama 14. i 15. obrazloženja odluke broj: U-III-1122/2013 od 4. studenoga 2014.).

3) Izvanredna revizija prednice podnositelja i rješenje Vrhovnog suda broj: Rev 1393/12-2 od 20. studenoga 2012. o njezinom odbacivanju

10. Prednica podnositelja je protiv presude Županijskog suda u Sisku broj: GŽ-184/12 od 19. travnja 2012. podnijela Vrhovnom sudu izvanrednu reviziju pozivajući se na članak 382. stavak 2. točke 1. i 2. ZPP-a. Mjerodavni dijelovi članka 382. stavaka 2. i 3. ZPP-a glase:

»Članak 382.

(...)

U slučajevima u kojima je ne mogu podnijeti prema odredbi stavka 1. ovoga članka, stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostupanijske presude ako odluka u sporu ovisi o rješenju nekoga materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, primjerice:

1) ako o tom pitanju revizijski sud još uvijek nije zauzeo shvaćanje odlučujući u pojedinim predmetima na odjelnoj sjednici, a riječ je o pitanju o kojemu postoji različita praksa drugostupanijskih sudova,

2) ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvaćanje, ali je odluka drugostupanijskoga suda utemeljena na shvaćanju koje nije podudarno s tim shvaćanjem,

(...).

U reviziji iz stavka 2. ovoga članka stranka treba određeno naznačiti pravno pitanje zbog kojeg ju je podnijela uz određeno navođenje propisa i drugih važećih izvora prava koji se na njega odnose te izložiti razloge zbog kojih smatra da je ono važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

(...)«

10.1. U izvanrednoj je reviziji prednica podnositelja osobito naglasila:

»... Vrhovni sud RH u rješenju br. Rev-1038/08 ukinuo presudu Županijskog suda u Sisku broj: GŽ-1833/07 i presudu Općinskog suda u Gvozdu br. P-5/07 ... predmet vratio na ponovno suđenje ... iznio svoje pravno shvaćanje u konkretnom predmetu te dao uputu nižem sudu. Upravo u konkretnom predmetu VSRH tumači baš suprotno od drugostupanijske i prvostupanijske presude i nalaže korisniku tuđe imovine (Republika Hrvatska) da plati naknadu vlasnicima zato što nisu mogli koristiti svoju imovinu (pravno shvaćanje VSRH broj Su-Ivg-

188/2009). Međutim, Općinski sud u Glini nije prihvatio stav Vrhovnog suda RH te ponovno odbija tužbeni zahtjev presudom broj gornji od dana 6. listopada 2010.g. a niti Županijski sud u Sisku odlukom broj: GŽ-84/11 ne prihvaća takav stav Vrhovnog suda RH ...»

11. Ocjenjujući izvanrednu reviziju prednice podnositelja nedopuštenom, Vrhovni sud odbacio je tu reviziju rješenjem broj: Rev 1393/12-2 od 20. studenoga 2012., uz utvrđenje da pravno pitanje zbog kojeg je revizija izjavljena nije važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njezinoj primjeni. Obrazloženje tog rješenja Vrhovnog suda je glasilo:

»Predmetna revizija podnesena je na temelju odredbe čl. 382. st. 2. Zakona o parničnom postupku ('Narodne novine', broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08 i 57/11 – dalje: ZPP).

Ocjenjujući pitanje dopuštenosti revizije u skladu s odredbama čl. 392. b) ZPP ovaj sud je ocijenio da pravno pitanje zbog kojeg je revizija izjavljena nije važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njezinoj primjeni, pa revizija nije dopuštena.

Stoga je na temelju odredbe čl. 392. b) st. 3. ZPP reviziju valjalo odbaciti.«

4) Odluka Ustavnog suda broj: U-III-1122/2013 od 4. studenoga 2014. o ukidanju rješenja Vrhovnog suda broj: Rev 1393/12-2 od 20. studenoga 2012.

12. Odlukom broj: U-III-1122/2013 od 4. studenoga 2014. Ustavni sud ukinuo je rješenje Vrhovnog suda broj: Rev 1393/12-2 od 20. studenoga 2012. i predmet vratio Vrhovnom sudu na ponovni postupak. U obrazloženju svoje odluke Ustavni sud je između ostaloga utvrdio:

»26. ... iz sadržaja izvanredne revizije koju je podnijela podnositeljeva majka ... ne može se izvesti zaključak da u njoj nisu bili obrazloženi razlozi zbog kojih je ona smatrala da nadležni nižestupanjski sudovi (postupajući po treći put u prvostupanjskom i drugostupanjskom postupku) nisu poštovali ustavni zahtjev za jedinstvenom primjenom prava u istovrsnim predmetima, koju osigurava Vrhovni sud u skladu s člankom 116. stavkom 1. Ustava ...

... konkretni slučaj upućivao je i na postojanje neujednačene sudske prakse u istovrsnim predmetima kojima se ne može odreći društvena važnost, pa je podnositeljeva majka osnovano mogla zaključiti da odluka u tom sporu doista ovisi o rješenju materijalnopravnog pitanja 'važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni'. Između ostaloga, iz izvanredne revizije bilo je potpuno jasno da podnositeljeva majka upućuje na očito oprečne kvalifikacije cijele pravne stvari koje su dali Vrhovni sud i Ustavni sud, s jedne strane, i nižestupanjski sudovi, s druge strane ('Stav u napadajućim presudama je da se u konkretnom slučaju ne radi o stjecanju bez osnove i potraživanju s osnova naknade za korištenje imovine (a kako je tužiteljica potraživala tužbom i postavljenim tužbenim zahtjevom) – već o naknadi štete koju revidentica treba dokazati.' ... Zbog toga je revidentica (podnositeljeva majka) mogla osnovano očekivati da će Vrhovni sud cijeli slučaj meritorno razmotriti.

S obzirom na takvo stanje stvari, u ovom slučaju Vrhovni sud morao je navesti i podrobno obrazložiti razloge koji bi jasno pokazali da zakonske pretpostavke za izjavljivanje izvanredne revizije, unatoč svemu, nisu ispunjene. Čini se da u ovom slučaju nije postojao drugi način kojim bi Vrhovni sud, ako je tu reviziju već smatrao nedopuštenom, mogao jasno pokazati da pravno pitanje zbog kojeg ju je podnositeljeva majka izjavila nije bilo važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

30. Suprotno tome, Vrhovni sud odbacio je izvanrednu reviziju zadržavajući se isključivo na utvrđenju 'da pravno pitanje zbog kojeg je revizija izjavljena nije važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njezinoj primjeni, pa revizija nije dopuštena', bez ikakvog daljnjeg obrazloženja odnosno bez navođenja bilo kakvih razloga za takvu svoju ocjenu. ...»

5) Osporeno rješenje Vrhovnog suda broj: Rev-x 1161/14-3 od 19. svibnja 2015.

13. U ponovljenom postupku koji je proveo nakon odluke Ustavnog suda broj: U-III-1122/2013 od 4. studenoga 2014., Vrhovni sud donio je osporeno rješenje o (ponovnom) odbacivanju izvanredne revizije prednice podnositelja zbog nedopuštenosti.